

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski

w sprawie z wniosku Gminy Miasta T.
przy uczestnictwie J. K., G. B., J. S., Z. S. i Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta T.
o zasiedzenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 stycznia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestników J. K., G. B., J. S. i Z. S.
od postanowienia Sądu Okręgowego w T.
z dnia 7 kwietnia 2016 r., sygn. akt I Ca (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od uczestników J. K., G. B., J. S. i Z. S. solidarnie na
rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej
Polskiej kwotę 2400 zł (dwa tysiące czterysta zł) tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2016 r. - w sprawie o zasiedzenie nieruchomości - Sąd Okręgowy w T. oddalił apelację uczestników J. K., G. B., J. S. i Z. S. od postanowienia Sądu Rejonowego w T. z dnia 18 listopada 2015 r. Uczestnicy wnieśli skargę kasacyjną, wskazując na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego pojęcia „siła wyższa” i kwestii, czy w przypadku prowadzonego postępowania nacjonalizacyjnego, w którym nie zostało wydane orzeczenie właściwego ministra o zatwierdzeniu protokołu zdawczo-

odbiorczego, niewydanie takiego orzeczenia wpływa na bieg terminu zasiedzenia nieruchomości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnienie prawne przedstawione w skardze jako „istotne” i przez to mające uzasadniać przyjęcie skargi do rozpoznania dotyczy wykładni pojęcia „siła wyższa”, użytego w art. 121 pkt 4 k.c., ale w istocie sprowadza się do odpowiedzi na pytanie - w okolicznościach sprawy - czy prowadzenie postępowania nacjonalizacyjnego toczącego się na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz.U. z 1946 r., Nr 3, poz. 17 ze zm.) może być zakwalifikowane jako przeszkoda w skutecznym dochodzeniu roszczeń do rzeczy objętych tym postępowaniem.

Pojęcie „siła wyższa” było w sprawach o własność nieruchomości toczących się po 1989 r. wielokrotnie wyjaśniane przez Sąd Najwyższy, który przyjął, że jest to obiektywny, o powszechnym zasięgu oddziaływania, niezależny od woli właściciela, wywołany uwarunkowaniami politycznymi stan niemożności efektywnego dochodzenia przez właściciela na drodze prawnej zwrotu rzeczy, stan siły wyższej (zawieszenie wymiaru sprawiedliwości) uniemożliwiający uprawnionemu dochodzenie swych roszczeń przed sądem lub innym organem, co w konsekwencji powoduje nierozpoczęcie lub zawieszenie biegu zasiedzenia. W orzecznictwie przyjęto równocześnie, że stwierdzenie istnienia takiego stanu w danej sprawie musi się opierać na ocenie indywidualnej sytuacji właściciela (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 1998 r. I CKN 987/98, nie publ., uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2000 r., III CZP 37/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 56, wyrok z dnia 13 grudnia 2001 r., IV CKN 195/01, OSNC 2003, nr 4, poz. 48, uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r., III CZP 30/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 43, oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2008 r., II CSK 241/08, OSNC-ZD 2010, nr A, poz. 2, z dnia 18 stycznia 2012 r., II CSK 144/11, „Izba Cywilna” 2013, nr 1, s. 44, z dnia 22 lutego 2012 r., IV CSK 286/11, OSNC-ZD, 2013, nr C, poz. 52, z dnia 23 maja 2013 r., I CSK 619/12, „Izba Cywilna” 2015, nr 6, s. 53, i z dnia 29 sierpnia 2013 r., I CSK 716/12, OSNC-ZD 2014, nr D, poz. 66).

Sąd Najwyższy przyjmuje zarazem konsekwentnie, że przy ocenie siły wyższej niedopuszczalne są jakiekolwiek uogólnienia; analiza musi opierać się na wnikliwej ocenie indywidualnej sytuacji właściciela oraz okoliczności, w jakich się znajdował.

Z tego względu - wobec tak licznych orzeczeń Sądu Najwyższego oraz wyrażonej dyrektywy odnoszenia ocen do konkretnych stanów faktycznych - zagadnienie stawiane przez skarżących nie może być uznane za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Należy przy tym podkreślić, że Sąd Okręgowy wskazał dorobek orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz dokonał oceny zarzutu siły wyższej w konkretnych okolicznościach towarzyszących sprawie, opierając się na dokonanych ustaleniach. Wynika z nich m.in., że skarżący przez kilkadziesiąt lat nie podejmowali jakichkolwiek działań prawnych dotyczących przedmiotowej nieruchomości, choć korzystali z pomocy ustanowionego pełnomocnika (zarządcy) w Polsce.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), o kosztach rozstrzygając na podstawie art. 520 § 3 w związku z art. 13 § 2, art. 391 § 1 i art. 393²¹ k.p.c.

jw